

ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНИЙ НАПРЯМ

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МУЗЫКАЛЬНОГО ФОЛЬКЛОРА В МУЗЫКАЛЬНОМ ВОСПИТАНИИ ДОШКОЛЬНИКОВ

Андыпирович О.Н., старший преподаватель

Белорусский государственный педагогический университет им.М.Танка, г. Минск

При разработке содержания современных педагогических технологий приобщения дошкольников к музыкальному искусству важность вопроса об отборе музыкального репертуара не вызывает сомнений. Такие общепринятые требования к музыкальному репертуару, как разнообразие и художественность, предполагают ознакомление ребенка дошкольного возраста с образцами народной, классической, современной музыки, принадлежащей к разным эпохам и стилям. Национальный музыкальный фольклор во всем мире признается азбукой родного музыкального языка, средством формирования национального самосознания. Предполагается широкое использование фольклора в современной практике дошкольного музыкального воспитания в Республике Беларусь, о чем свидетельствуют перечень рекомендуемых произведений в программе воспитания и образования детей дошкольного возраста «Пралеска». Несмотря на то, что белорусская фольклористика предоставляет материал и анализ явлений национального музыкального фольклора, рассмотрение проблемы использования белорусского музыкального фольклора в музыкальном воспитании дошкольников в специальных научных исследованиях не предпринималось. Одним из этапов разработки данного вопроса выступает обоснование положений, определяющих пути использования музыкального фольклорного репертуара для работы с детьми дошкольного возраста с максимальным учетом развивающих возможностей этого пласта музыкальной культуры.

Основные трудности освоения фольклора как специфической области духовной культуры связаны с его сущностными чертами, отличающими его от музыки письменной традиции. Некоторые из этих черт имеют принципиальное значение для выработки подходов к использованию данного репертуара в работе с дошкольниками. К ним мы относим: *устность, особые механизмы передачи и восприятия, вариантность и вариативность, синкретичность, наличие типовых напевов.*

Преломление данных особенностей музыкального фольклора через призму психолого – педагогических аспектов приобщения дошкольников к музыкальному искусству, позволяет нам выделить исходные *положения*, касающиеся отбора музыкального фольклорного материала, определив при этом возможности *влияния на музыкальное развитие дошкольников* отобранного на основании данных положений репертуара. Необходимо отметить, что данные положения могут распространяться только на процесс ознакомления со «своей» фольклорной культурой, которое должно осуществляться через усвоение (не всегда осознанное) ребенком всех элементов музыкального языка национальной культуры – ее «лексики», «грамматики», «семантики» и предполагает насыщение слухового опыта обширным пластом образов национального стиля.

Использование звукозаписей аутентичных источников (наряду с зафиксированными письменной культурой традиционными образцами и обработками фольклора).

Это позволяет: формировать музыкальные и внемузыкальные представления о фольклоре как явлении (своеобразная манера исполнения, связь с жизнью и бытом людей); формировать представления об особенностях жанров фольклора, которые с трудом поддаются нотации либо не могут быть адекватно воспроизведены по существующим нотациям (причеты, считалки, гукания и др.); формировать знания о народных музыкальных инструментах и их звучании в процессе восприятия аутентичного исполнения инструментальных наигрышей (звучание пищика, парных дудок, дудки, скрипки, гармони, дуды и др.).

- Предпочтение образцов, разучиваемых «с голоса».

Реализация данного положения позволяет: развивать ладовысотный слух путем усвоения традиционных ладовых формул, формированию способности чистого интонирования в результате необходимости усиленного слухового контроля при пении *a capella*.

- Отбор образов музыкального фольклора, в которых наглядно прослеживаются характерные для разных жанров ритмоинтонационные формулы.

Это дает возможность развивать ладовое и музыкально – ритмическое чувство в процессе неоднократного повторения типичного для произведений одного жанра напева и закрепления национально характерных «мелодических эталонов», а также уточнять и расширять представления дошкольников о жанрах путем осознания общих ритмических и мелодических черт одножанровых произведений (колыбельных, потешек, колядных и щедровальных песен, песен весеннего цикла и др.).

- Преподнесение нескольких вариантов одного произведения с последующим освоением одного из них детьми и импровизацией детьми собственных вариантов.

Ориентация на данное положение позволяет формировать представления об импровизационности в музыке, развивать продуктивное музыкальное мышление в процессе импровизации на основе «инварианта» (колыбельной, щедровальной песни и др.).

- Знакомство с разнообразными жанрами музыкального фольклора и различными типами интонирования в процессе исполнения детьми вокальных образцов и собственных импровизаций в различных жанрах.

Это позволяет: формировать репродуктивного музыкального мышления через осознание характерных черт жанров и сферы характерных для них образов и интонаций в процессе детского исполнительства; развивать эмоциональную отзывчивость на музыку при восприятии образцов с различными типами интонирования; осознавать генетическую связь между музыкальным и речевым высказыванием в процессе пения и работы с литературным фольклором (на примерах звукоподражаний, жанров заговора и причета, «омузыкаливания» реплик персонажей сказок); развивать продуктивное музыкальное мышление в процессе импровизации в различных жанрах с использованием различных типов интонирования;

- Соблюдение доступности музыкального, словесного и эмоционального содержания фольклорного произведения детям дошкольного возраста.

Это дает возможность: формировать интерес к фольклорному репертуару через демонстрацию близких ребенку образов; развивать ладовое и музыкально-ритмическое чувство на основе использования характерных для детского фольклора узкообъемных ладов (секундовые и терцовые лады, пентатонические обороты), четкой ритмики моторного характера;

- Использование всех видов детской музыкальной деятельности в игровой и сюжетной форме с максимальным введением слушателей в контекст существования фольклорных образцов.

Реализация данного положения содействует формированию интереса к музыкальной деятельности, особенно к тем ее видам, которые были менее предпочитаемы ребенком и формированию внемузыкальных представлений о национальной культуре (быт, обычаи и обряды, национальный костюм и т.п.).

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ – ПРИКОРДОННИКІВ ДО ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ

Балендр А. В., викладач, Гапонова В.М., кандидат педагогічних наук, доцент
*Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Б.Хмельницького,
 м.Хмельницький*

Функціональний аналіз діяльності офіцера-прикордонника дає можливість визначити, що офіцер-прикордонник, окрім спеціально-професійних якостей, повинен мати якості умілого організатора, керівника діяльності військового колективу. Крім того, він має бути кваліфікованим педагогом, умілим і чуйним вихователем, нести повну відповідальність за військову дисципліну, моральну і психологічну підготовку особового складу [10, с.30–34].

У наш час ускладнюють управлінську діяльність офіцерів-прикордонників, а відповідно і є конфліктогенними чинниками падіння престижу військової служби, розпливчастість військово-професійних цінностей, небажання юнаків служити, неукомплектованість підрозділів особовим складом, недостатнє фінансування і пов'язані з цим соціально-економічні проблеми військовослужбовців [4, с.39–40]. Необхідно також зазначити, що «близько 30 % військовослужбовців, які прибувають у навчальні центри, мають низьку нервово-психічну стійкість... Дослідження суїцидних випадків у військах за останні роки показують, що найбільша їх кількість (більше 50%) трапляється через конфлікти, пов'язані з службовою діяльністю» [13, с.19–20]. Це свідчить про необхідність проведення цілеспрямованої роботи у ВВНЗ щодо формування у майбутніх офіцерів-прикордонників готовності до вирішення конфліктних ситуацій.

Конфліктологічну готовність як особистісну якість потрібно формувати протягом усього періоду навчання військового фахівця у вузі, що вимагає обґрунтування основних педагогічних умов та напрямків цієї роботи у ВВНЗ. За визначенням, поданим у Філософському енциклопедичному словнику, «умова – те, від чого залежить щось інше, істотний компонент комплексу об'єктів...» [11, с.707]. Умови, як правило, є чимось зовнішнім для явища, на відміну від більш широкого поняття «причини», що містить як зовнішні, так і внутрішні фактори. У педагогіці прийнято вважати, що умови, які самі по собі не є причиною подій, у той же час підсилюють або послабляють дію причин. З таких позицій умови можна визначити як фактори, обставини, від яких залежить ефективність функціонування педагогічної системи. Сучасна дидактика трактує умови як сукупність факторів, компонентів навчального процесу, що забезпечують успішність навчання [6, с.43–46]. І.П. Подласий веде мову про внутрішні умови (фізіологічні та психічні властивості організму) і зовнішні (оточення, середовище, в якому живе людина) [7, с.75]. У теорії виховання умови розглядають як середовище, у якому відбуваються ті або інші педагогічні процеси.

Поняття «психолого-педагогічні умови» ми визначаємо як сукупність об'єктивних можливостей, пов'язаних з організацією навчально-виховного процесу у ВВНЗ, змістом і методами навчання, матеріальними витратами на нього, а також можливістю урахування й оцінювання індивідуально-психологічних якостей курсантів, що забезпечують успішність формування конфліктологічної готовності курсантів.

Необхідно зазначити, що на сьогодні окремі фактори вирішення міжособистісних і педагогічних конфліктів досліджували О.М. Поєнко, психологічні особливості конфліктів у процесі спільної навчальної діяльності студентів – І.А. Коваль, особистісні детермінанти розв'язання конфліктних